

KÖNYVTÁROS

1962 AUG

Játékos gyermekfoglalkoztatás a könyvtárban*

244

Az én kis gyermekkönyvtáram nem olyan pompás mesehajó, amilyenekkel egyre gyakrabban találkozunk, hanem kis hajócska csupán, de igyekszem ezt is a közös cél felé, a közös kikötőbe kormányozni. Mivel pedig erőm, munkaidőm nem végtelen, segítőkre van szükségem. Segítenek is a gyerekek.

Ha a kölcsönzés csendes perceiben, vagy utána együtt rakjuk vissza könyveinket a polcra, ez nekik játék. Ha tervekészítésnél hangosan gondolkozom, hogyan tehetnék emlékezetessé például az első szputnyik fellövésének ötödik évfordulóját, az számunkra izgalmas feladat. Olyan remek ötletekből válogathatok, mint például fejtörő-verseny az öt iskola között, cikkek, képek gyűjtése újságokból, folyóiratokból stb.

A katalógusdobozban lehet kereső szándékkal lapozgatni. Mi lenne, ha együtt raknánk be a cédulákat? A gyerek szereti a szokatlant. Megpróbáltam, sikerült ez is. Nagyon ritkán tévedtek a beosztásnál, mert a mellettük állók árgus szemmel figyelték a műveletet. Azóta bizonyos célszerűséggel még ki is sze-degetek néhány cédulát, hogy legyen mit berakni, és főleg, hogy előtte hangosan elolvashassam a lap adatait.

Négy kis postás, akiket a többiek futárnak hívnak, körmöli velem időnként a késedelmek listáját.

Az iskolában fülönfoggják a bűnösöket, de nem adják ki a szigorú olvasási tilalmat, mint sokszor a szülők, ha intőt kap a gyerek. A „futárok” munkájukról időnként megkapják a lepecsételt bizonyítványt, ami jól mutat az őrsi naplóban.

A gyerekek egyre inkább a magukénak érzik a könyvtárat. Kölcsönzés közben sokáig ott ácsorognak, kérdegetnek, húzák az időt. Legutóbb közös erővel való-ságos bálnaszakértők lettünk. Így lassan megérett az idő arra, hogy sűrítsük és rendszeresítsük a csoportos foglalkozásokat.

2.

Minden egyes foglalkozásnak meg van a kerete és menetrendje. Gyermekvilágot akarok magam köré varázsolni, tehát kell néhány apró kellékről is gondoskodnom. Egy doboz, melybe a névvel ellátott igazolványokat rakjuk, meg a radírgumiból kifaragott pecsétnyomó, a filléres, kalauzi jegylyukasztó is remek szórakozást nyújt.

* Az olvasószolgálati módszerek pályázatra érkezett beszámoló.

A pecsétőr bélyegzővel igazolja a jelenlétet. Evvégi tombolánkon mindenki anynyi szelvényvel vesz részt, ahány bélyegzést felmutat. A foglalkozás közben elért teljesítményért az illető egy-egy lyukasztást kap a kártyájára; ünnepélyes eredményhirdetést, jutalmazást tartunk a nagyobb rendezvényeken stb.

A keret tehát kész, a többi az én gondom.

Gyerekeim elhelyezkednek, ki ahol akar. Kezdődhet a játék. Bemelegítőnek a rejtvényt szeretjük, ezt úgy hívjuk, hogy „olajozás”. Ma Hódosi Gábor a já-

Sakkozó gyerekek a kőbányai 12. sz. Szabó Ervin Kerületi könyvtár gyermekrészeleának olvasótermében

tékmester. Egy hete böngészi a Kis dobost, a Siccet, a lapok gyermekrovatát. Betű-, szám- és képrejtvényeket gyűjtöget. Mindenki húz egyet a sapkából. Már nem kalimpálnak a lábak, csupa ráncolt homlokot látnék, de nem érek rá körülnézni, mert nekem is jutott egy feladvány. Az első három megfejtő a győztes. A nehezebb rejtvényekkel közösen birkózunk meg.

Ezután énekelünk egy jóízút, dalunkat néha fésűzenekar kíséri. Berecz Ferkó biztosan elhozza a tangóharmonikáját, ha kérem. Hangos a könyvtár néhány percig, azután ismét csend lesz.

Horváth Pannit csak egy kicsit kell biztatni, hogy elszavaljon egy József Attila verset. Beszélgetni kezdünk. Mindenki tud egy-két szót róla, verseiről. Elkalandozunk a többi nagy költő felé, és emelkedik a hangulat, jöhet hát ismét valami csendesebb foglalkozás.

Például az előbb említett katalóguscédula berakás. A lapokat elosztom három csomóba, mégpedig téma, betűrend, sorozat szerint. Ez az én munkám. Aztán

mindenki húz egyet, hangosan elolvassa a szöveget, és megkeresi a cédula helyét. Majd Jancsi keres a dobozban, Pista meg kimozdítja a keresett könyvet a polcon. (Szabadpolcunk még nincs, de lesz.) Ilyenkor jólesik egy kicsit keresgélni rajta.

Az ötletes újításokat díjazzuk. Jutka például eldugja Móra Furfangos Cintuláját a Verne kötetek közé. A hunyót a „hideg, langyos, forró, tűz!” kiáltásokkal irányítjuk, így alkalmazzuk ezt a kedves játékot könyvtári használatra.

Zengővárkonyi gyermekolvasók

3.

Ha netalán kifogynánk az ötletekből, Vargha Balázs játékoskönyveiben elegendő van belőlük. Maguk a gyerekek fogják kiválasztani a megfelelőt, ilyenben roppant leleményesek.

Például eljuttassuk a „zsákbamacskát”: két beavatott zacskóban behoz egy könyvet, amely lehet ifjúsági ismeretterjesztő munka, vagy alapfokú szakkönyv, például kőműves-, lakatosmunka stb. Mi ez utóbival és a szövéssel kezdjük, mert ezt tanulják politechnikai foglalkozásaikon. A folytatás olyan „Amerikából jöttünk”-féle játék. Amikor kitalálták a témát, elő a papírral, ceruzával! Azt a feladatot kapják, hogy minél több anyagot, szerszámot, munkafolyamatot írjanak fel. Erre felütjük a könyvet egy kicsit, mert bizonyára találunk benne olyant, amit senki sem írt fel. Vagy arról beszélünk, ami érdeklí őket a könyvben. Nem olvassuk el az egészet, sokszor nem jutunk tovább a tartalomjegyzéknél, fejezetcímnél. Ellenben eljutunk oda, hogy minden mester-

ségnek, tudománynak megvannak a maga szakkönyvei.

Az ember el sem tudja képzelni, milyen jól lehet játszani egy atlaszal. Az iskolai térképet általában nem nagyon szeretik a gyerekek. A könyvtár világotlászát azonban igen, mert tele van mutatókkal, magyarázattal. Addig tanulmányozzuk, míg nagyjából megismerjük. A társaságot két csoportra osztom, két atlasz mellé. Az egyik kérdez a mutatóból, a másik keres a térképen. A térképpel való „játéknak” rengeteg változata lehetséges. Képzeltbeli, vagy megtörtént utazást játszunk segítségével, vagy megkeressük, hogy hol, merre játszódik le egy-egy regény cselekménye. Esetleg elővesszük dobozunkat, amely tele van papírfigurával, állatokkal, jellegzetes növényekkel, olajkuttakkal, gyárképményekkel stb. Húzzunk belőlük, és felrakjuk mindegyiket oda, ahová való. A tigris néha Afrikába, Ausztráliába téved, de végülis hazatalál. A havasok vattasapkát kapnak, a pingvint könyörtelenül elzavarjuk az Északi Sarkról.

4.

Bizony, nem hagyjuk ki a legkomolyabb könyveket sem. Azt szeretném, ha kis olvasóim már most bemutatkoznának a lexikonnak, enciklopédiának, az idegen szavak szótárának is. Csak annyira, hogy tudjanak e könyvek létezéséről, hasznáról.

Ennél a játéknál az én kezemben van a könyv. Felvetünk valami témát, például, hogy mit tudunk Mátyás királyról? Néhány bevezető mondat után a legfontosabb adatokat felolvasom nekik úgy, hogy a lexikon tömör nyelvét „lefordítom” számukra. Azután tovább megyünk a Hunyadiakra, a Corvinákra, a művészetre. Mátyás király kilép a történelemkönyvből, és élénk áll udvarával, a kor szokásaival, művészetével. — Máskor a keresett tárgykör lehet irodalmi, természettudományos, időszerű politikai stb. Az SZKP XXII. kongresszusának tiszteletére rendezett fejtőrn olvasóink olyan talpraesetten mondták el a program szavainak értelmét, hogy minden dicséretet megérdemltek.

Magasra emelem a mércét? A gyerekekben bámulatos tetterő és tudásvágy feszül. Amíg kicsik, a könyvtárost nézik kétlábonjáró lexikonnak, és ez helyes is. De később keresgéljenek csak önállóan.

A kicsik legkedvesebb játéka a miniatűr színház, amelynek ötletét a „Mi világnak” gyermekenciklopédiája adta. Elkészítjük az ősember figuráját kartonból, kifestjük, beállítjuk élethű környezetébe, talpat vágunk rá. A figura mozog, rakosgatható. A képzelet kiszínezi az egyszerű mozdulatokat, mi beszélünk az ősember

KÖNYVTÁROS

helyett, aki szemünk láttára teríti le bunkóval, vagy kőbaltával a barlangi medvét. Nyög, birkózik a sziklával, azután feltalálja a kereket. Jót mulatunk a varázsló hókusz-pókuszain. Egyre több figura kerül színre, rajzolóink kitesznek magukért, s ez külön foglalkozásnak sem rossz. Persze nem játsszuk el a társadalom fejlődését, a történelmet. Csupán képeket villantunk fel sok mozgással, színnel, szóval. Az iskola, a könyv majd rendszerezi ezeket az új ismeret-töredékeket.

5.

Ezerféle lehetőségből választhatok. Az előgyakorlatokat befejeztük, hamarosan

az első szünetük jelesnapján ötödik évfordulóját, az számunkra izgalmas feladat. Olyan remek ötletekből válogathatok, mint például fejtörő-verseny az öt iskola között, cikkek, képek gyűjtése újságokból, folyóiratokból stb.

A katalógusdobozban lehet kereső szándékkal lapozgatni. Mi lenne, ha együtt raknánk be a cédulákat? A gyerek szereti a szokatlant. Megpróbáltam, sikerült ez is. Nagyon ritkán tévedtek a beosztásnál, mert a mellettük állók árgus szemmel figyelték a műveletet. Azóta bizonyos célzatossággal még ki is szegegetek néhány cédulát, hogy legyen mit berakni, és főleg, hogy előtte hangosan elolvashassam a lap adatait.

Négy kis postás, akiket a többiek futárnak hívnak, körmöli velem időnként a késedelmesekek listáját.

Az iskolában fülönfoggák a bűnösöket, de nem adják ki a szigorú olvasási tilalmat, mint sokszor a szülők, ha intőt kap a gyerek. A „futárok” munkájukról időnként megkapják a lepecsételt bizonyítványt, ami jól mutat az őrsi naplóban.

A gyerekek egyre inkább a magukénak érzik a könyvtárat. Kölcsönzés közben sokáig ott ácsorognak, kérdegetnek, húzák az időt. Legutóbb közös erővel valószínű bálnaszakértők lettünk. Így lassan megérett az idő arra, hogy sűrítsük és rendszeresítsük a csoportos foglalkozásokat.

2.

Minden egyes foglalkozásnak meg van a kerete és menetrendje. Gyermekvilágot akarok magam köré varázsolni, tehát kell néhány apró kellékről is gondoskodnom. Egy doboz, melybe a nével ellátott igazolványokat rakjuk, meg a radírgumiból kifaragott pecsétnyomó, a filléres, kalauzi jegylyukasztó is remek szórakozást nyújt.

* Az olvasószolgálati módszerek pályázatra érkezett beszámoló.

„menetrend szerint” indulunk tovább. Pedagógus barátaim majd megmutatják, hogyan kell olyan tanmenetet készíteni, melyben óráról órára bontják az anyagot. Az kell, hogy ki ne maradjon semmi, ami fontos, arányosan osszam el a szépirodalmi és a természettudományos ismeretanyagot.

Ha időnk lesz, talán diafilmet is vetítünk, bár az iskolák hangos vetítőjével nehéz felvenni a versenyt. Rosszul fejeztem ki magamat. Nem versenyezni akarok velük, hanem egyszerűen csak jó szélre tární könyvtárunk kapuját.

Császár Antalné

Sakkozó gyerekek a kőbányai 12. sz. Szabó Ervin Kerületi könyvtár gyermekrészleának olvasótermében

tékmester. Egy hete böngészi a Kisdobost, a Siccet, a lapok gyermekrovatát. Betű-, szám- és képrejtvényeket gyűjtöget. Mindenki húz egyet a sapkából. Már nem kalimpálnak a lábak, csupa ráncolt homlokot látnék, de nem érek rá körülnézni, mert nekem is jutott egy feladvány. Az első három megfejtő a győztes. A nehezebb rejtvényekkel közösen birkózunk meg.

Ezután énekelünk egy jóízűt, dalunkat néha fésűzenekar kíséri. Berecz Ferkó biztosan elhozza a tangóharmonikáját, ha kérem. Hangos a könyvtár néhány percig, azután ismét csend lesz.

Horváth Pannit csak egy kicsit kell biztatni, hogy elszavaljon egy József Attila verset. Beszélgetni kezdünk. Mindenki tud egy-két szót róla, verseiről. Elkalandozunk a többi nagy költő felé, és emelkedik a hangulat, jöhet hát ismét valami csendesebb foglalkozás.

Például az előbb említett katalóguscédula berakás. A lapokat elosztom három csomóba, mégpedig téma, betűrend, sorozat szerint. Ez az én munkám. Aztán